

■ УДК 78.036.9(756.3)(091)«17/19»

Т. В. Пасичинська, викладач, Харківська державна академія культури, м. Харків

СТИЛІ КЕЙДЖАН ТА ЗАЙДЕКО В КОНТЕКСТІ АМЕРИКАНСЬКОЇ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ XVIII – XX СТ. (ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ)

Розглянуто історико-культурні передумови виникнення стилю кейджан. Визначено основні етапи становлення та розвитку музичних стилів кейджан та зайдеко. Висвітлено специфіку еволюції кожного стилю в аспектах інструментального складу та виконавської манери. Проаналізовано внесок видатних виконавців. Виявлено вплив засобів масової інформації на популяризацію стилів кейджан та зайдеко в американському та світовому музичному просторі.

Ключові слова: стиль кейджан, стиль зайдеко, гармоніка, акордеон, виконавство.

Т. В. Пасичинская, преподаватель, Харьковская государственная академия культуры, г. Харьков

СТИЛИ КЭЙДЖАН И ЗАЙДЕКО В КОНТЕКСТЕ АМЕРИКАНСКОЙ МУЗЫКАЛЬНОЙ КУЛЬТУРЫ XVIII – XX В. (ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ)

Рассмотрены историко-культурные предпосылки возникновения стиля кэйджан. Определены основные этапы становления и развития музыкальных стилей кэйджан и зайдеко. Освещена специфика эволюции каждого стиля в аспектах инструментального состава и исполнительской манеры. Проанализирован вклад выдающихся исполнителей. Выведено влияние средств массовой информации на популяризацию стилей кэйджан и зайдеко в американском и мировом музыкальном пространстве.

Ключевые слова: стиль кэйджан, стиль зайдеко, гармоника, аккордеон, исполнительство.

T. V. Pasichynska, lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv

CAJUN AND ZYDECO STYLES IN THE CONTEXT OF AMERICAN MUSIC CULTURE OF 18TH – 20TH CENTURY (HISTORICAL ASPECT)

The article considers the historical and cultural background of the emergence of Cajun style. The author identifies the main stages of the rise and development of Cajun and Zydeco music styles. The specific features of the evolution of each style in the aspects of instrumental composition and performing manner are highlighted. The contribution of outstanding performers is analyzed. The author reveals the influence of the mass media on the popularization of Cajun and Zydeco styles in the American and world music space.

Keywords: Cajun style, Zydeco style, harmonica, accordion, performance.

Постановка проблеми. Для багатьох концертних виконавців, а також студентів факультетів «музичного мистецтва» вищих навчальних закладів культури та мистецтв надзвичайно актуальним є вивчення й осмислення питань історії розвитку різних напрямів, стилів естрадної та естрадно-джазової музики. У цьому контексті значно зацікавлюють стилі кейджан і зайдеко, які подолали шлях від фольклорних першоджерел до сучасних полістильових модифікацій та набули значної популярності в американській масовій культурі.

Мета статті — виявити специфіку становлення й еволюції стилів кейджан та зайдеко в американській музичній культурі XVIII–XX ст.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У вітчизняному мистецтвознавстві це питання ґрунтовно не досліджувалося. Деякі відомості знаходимо на сторінках інтернет-сайтів. Основним джерелом інформації стали аудіо- та відеозаписи відомих виконавців цих стилів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Колонізація Північної Америки переселенцями з Франції, Великобританії, Іспанії, Німеччини та поява нових етнічних груп сприяли поєднанню різних національних культур, виникненню багатьох нових стилів і жанрів музики, зокрема кейджан та зайдеко.

Протистояння англомовних і франкомовних канадців (акадеїців) під час Семирічної війни 1755–1763 рр. призвели до масової депортації останніх до Франції, канадських провінцій та на територію сучасних США. У Луїзіані, яка на той момент була французькою територією, вони заснували нову етнокультурну групу кейджан (cajun), назва якої походить від видозміненого слова акадеїєць (acadian) [1]. Нечисленна група (близько 300 переселенців) поступово змішувалася з індіанцями, а пізніше неграми, що вплинуло на їх подальший культурний розвиток, зокрема музичний.

Французька народна музика, яку переселенці принесли із собою, поступово видозмінювалася та стала основою стилю кейджан. Першими зразками музики кейджан були балади а *carpella*, які можна порівняти з трудовими піснями в джазі [2, с. 90]. Ці балади зазвичай виконувала невелика кількість людей під час побутових справ або похоронного чи весільного обрядів.

На ранньому етапі домінувала скрипка. «Зазвичай поєднували дві скрипки, одна з яких грала першу партію, а інша — *séconde* або партію супроводу. Дві скрипки відображають чисту традицію кейджан у тій формі, у якій вона була принесена в Луїзіану першими переселенцями і ще не зазнала впливу популярних американських мелодій» [3].

Із середини XIX ст. до виконання композицій у стилі кейджан долучають діатонічну гармоніку, що завезли переселенці з Німеччини. Перші гармоніки, які імпортували до Північної Америки фірм «Lester», «Pine Tree» та «Bruno», були доступні різним верствам суспільства

завдяки легкості освоєння, доступності та низькій вартості, але їх громіздкість, різкий звук, «заклинання» міху створювали незручності під час виконавства. У «Музичному лексиконі» 1865 р. Фрідріх Грасслер надає таку емоційну характеристику цих інструментів: «Гармоніка — це жажливе знаряддя тортур, яким озброюється молодь перехідного віку <...>, що вечорами порушує спокій та лад на вулицях» [4, с. 29]. Але на початку ХХ ст. фірма-дистриб'ютор «Buegeleisen & Jacobson» з Нью-Йорка почала імпортувати з Німеччини найкращі на той час гармоніки MONARCH, а пізніше STERLING, зібрані в Клінгенталі. Їх характерні ознаки — портативність, краща оздобленість корпусу й конструктивна досконалість. Це були однорядні діатонічні гармоніки in C та in D з десятьма кнопками на правій клавіатурі й декількома язичками до кожної кнопки. Поступово гармоніка почала відігравати провідну роль у виконанні композицій у стилі кейджан.

1920–1940 рр. вважають періодом традиційного кейджану. Багато композицій, записаних наприкінці 20-х та в 30-ті рр. ХХ ст., стали стандартами. Перший запис пісні в стилі кейджан «Allons à Lafayette» здійснило в 1928 р. подружжя Джо Фалкон (гармоніка, вокал) та Клеома Бро (гітара) [5]. Цей запис став справжнім хітом і звукозаписуючі компанії розпочали пошук нових талантів. 18 жовтня 1829 р. скрипаль Leo Soileau та вокаліст і гармоніст Maueus записали 4 композиції, найпопулярнішою серед яких стала «Mama, Where You At?» [6]. У 1930-ті 1940-ві рр. стають відомими такі виконавці та ансамблі: Amédé Ardoin, Leo Soileau та його Four Aces, Hackberry Ramblers, Happy Fats та Rhythm Boys, Alley Boys of Abbeville, Dixie Ramblers та J. V. Fuselier і його Merry-makers [7]. Виконуються здебільшого пісенні й танцювальні композиції (вальс, тустеп). Основним інструментом є гармоніка, яка проводить невелику за діапазоном (у межах однієї октави) мелодію. У процесі виконання часто застосовуються подвійні ноти стакато та тоніко-домінантовий акомпанемент. Соло скрипки часто виконують між куплетами і являють собою мажорні гамоподібні пасажі. Функцію ритмічного супроводу також виконує трикутник.

Розвиток ЗМІ, зокрема радіо, трансляція популярної на той час музики кантрі та джазових композицій вплинули на подальший розвиток кейджану. З початку 40-х рр. пісні почали виконувати не лише французькою, а й англійською мовами. Гармоніка перестає бути провідним інструментом, головну роль відіграють струнні. До традиційних скрипок долучають мандоліни, банджо й фортепіано. У композиціях виникає свінговий ритм. Наприкінці 1940-х рр. склад ансамблю доповнюють бас-гітарою, ритм-гітарою (акустичною або електричною), слайд-гітарою й барабанною установкою. Виконання подібне до традиційного кейджану, але зіграного з акомпанементом, а також містить багато елементів техаського кантрі та свінгу. Найпоширенішим

танцем стала джига. Популяризатором цього стилю стали Боб Уїлс і група Texas Playboys.

З початку 40-х рр. на музику кейджан суттєво вплинув блюз, особливо сучасний ритм-енд-блюз, з характерними ритмічними розгойдуваннями та блюзовим ладом, що сприяло створенню нового стилю — зайдеко. У багатьох африканських діалектах є слова «zari», «zariko», «zodico» та «zai'co laga laga», які означають «танок», але походження назви стилю інше. Пригнічене негритянське населення не мало змоги купувати солонину (м'ясо в ті часи зберігали засоленим) і замість традиційних бобів із солониною мусили їсти самі боби. Тому французький вислів *Les haricots sont pas salés* («Боби не солені») був спотворений до *zydeco* (зайдеко)[8].

Світова «презентація» невідомого стилю відбулася лише після Другої світової війни, коли в 1949 р. поширюється запис пісні Кларенса Гарлоу «Bon Ton Roula» («Let The Good Times Roll»). Ця композиція з англомовною вокальною партією та романським ритмом більше тяжіє до блюзу, ніж до музики кейджан, однак привернула інтерес публіки до нового стилю. У 1954 р. було записано хіт Бузу Чейвіса «Paper in My Shoe».

Однак першими записами справжнього зайдеко вважають твори акордеоніста Кліфтона Шеньє (Clifton Chenier) «Clifton Blues» 1954 р. [9] Характерною особливістю нового стилю стало використання блюзового ладу, синкопування та швидкого темпу. Основою інструментального складу традиційного зайдеко стає акордеон (а не так званий «кейджан акордеон» — діатонічна гармоніка) у супроводі гітари, бас-гітари, скрипки, рижків, барабанів й оригінального інструмента — *zydeco gubboard* (пральної дошки), яка виконувала ритмічну функцію та мала характерний тембр. Цей інструмент чіплявся на шию і звуки добувалися проведенням ложки, наперstkів чи відмикачки для пляшок по ребристій алюмінієвій поверхні. Виконавство на акордеоні збагатилося багатьма прийомами гри, зокрема різними видами глісандо, особливо короткими глісандо вгору, хроматичними форшлагами та вібрато, що імітували особливості негритянської манери співу, а також міховими акцентами для підкреслення синкоп тощо.

Наприкінці 1960-х рр. починається так званий період «кейджан-відродження» — своєрідний рух за збереження традиційної місцевої культури та французької мови. Зацікавленість традиційним виконанням кейджан відродилась після виступу Dewey Balfa, Gladius Thibodeaux та Vinus LeJeune в 1964 р. на фольклорному фестивалі в Ньюпорті. Це була перша участь виконавців кейджан у заходах такого високого рівня. Вони набули широкого визнання, публіка аплодувала стоячи, а виконавців кейджан почали запрошувати до участі в багатьох фестивалях. У 1972 р. Рада з розвитку французької

мови в Луїзіані заснувала щорічний фестиваль «Festivals Acadiens». Численні радіопередачі, телесюжети сприяли подальшому розвитку та популяризації музики кейджан. У цей період на стиль кейджан, зокрема на манеру виконавства, значно впливають фолк, блюз, джаз та блюграсс. Домінуючим інструментом знову стає гармоніка. Стакато та подвійні ноги змінюються на плавне кантиленне проведення тем і блюзові акорди. Нове звучання створюють такі музиканти, як скрипаль Michael Doucet, Zachary Richard, Jambalaya, Bruce Daigrepoint, група Beausoleil та ін.

У 80-ті рр. зайдеко — одна з провідних форм блюзу. Світові гастролі таких відомих виконавців, як С. J. Chenier, Chubby Carrier, Geno Delafosse, Terrance Simien, Nathan Williams, сприяли поширенню цієї музики у світі. 1990-ті рр. характеризуються інноваційними підходами до еволюції стилю зайдеко завдяки долученню елементів фанку, репу та хіп-хопу. Новатором нового напрямку став Beau Jocque. Молоді виконавці Chris Ardoin, Keith Frank та Zydeco Force продовжили експерименти з оновлення зайдеко, додавши басовий ритм барабанів для більшого підкреслення й синкопування фонового ритму.

Сучасні стилі кейджан та зайдеко розвиваються під впливом року, ритм-енд-блюзу, соулу, віддаляючись від традиційного народного звучання. Акордеон продовжує виконувати функцію провідного інструмента в ансамблі, його супроводжують електрогітара, zydeco rubboard та синтезатор. Починаючи з 1980-х р. сучасну форму кейджану популяризували такі музиканти: Wayne Toups, Damon Troy, Hunter Hayes, Kevin Naquin, Steve Riley і The Mamou Playboys.

Сьогодні музика в стилі кейджан та зайдеко популярна в багатьох американських штатах (Луїзіана, Техас, Орегон, Каліфорнія) й деяких європейських країнах. 7 червня 2007 р. The Recording Academy (NARAS) створила нову категорію Греммі у сфері народної музики: «Найкращий музичний альбом музики зайдеко чи кейджан» [10].

Висновки. Стилi кейджан та зайдеко виникли в Луїзіані (США) наприкінці XVIII ст. й викристалізувалися внаслідок взаємовпливів різних етнічних і національних (американських, європейських та африканських) традицій музикування протягом XIX–XX ст.

Основними музичними інструментами, що супроводжують вокальну партію в цих стилях, стали скрипка, діатонічна гармоніка (кейджан-акордеон), акордеон, трикутник та «пральна дошка».

Виконавська манера змінювалася під впливом різних музичних стилів, зокрема кантрі, свінг, блюз, джаз, рок тощо, які збагатили традиційні стилістику кейджан і зайдеко новими елементами.

Завдяки впливу ЗМІ, проведенню концертів та фестивалів у різних регіонах США стилі кейджан і зайдеко набули визнання серед американської публіки та популярності в багатьох країнах світу.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з вивченням творчої діяльності провідних виконавців стилів кейджан і зайдеко, аналізом їх виконавської манери, а також сучасного побутування цих стилів музики.

Список використаних джерел

1. «Акадійці» 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Акадійці>. — Назва з екрана.
2. Симоненко В. Лексикон джаза / В. Симоненко. — Киев : Муз. Україна, 1981. — 112 с.
3. «Around the Worldmusic» 2009 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://musicoftheworld.livejournal.com/698.html>. — Назва з екрана.
4. Мирек А. М. Из истории аккордеона и баяна / А. Мирек. — М. : Музыка, 1967. — 196 с.
5. «Allons à Lafayette» 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Allons_à_Lafayette. — Назва з екрана.
6. «Leo Soileau» 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Leo_Soileau. — Назва з екрана.
7. «History of Cajun music» 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Cajun_music. — Назва з екрана.
8. «История блюза. ZYDECO.» 2007 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://vermusic.ru/node/79>. — Назва з екрана.
9. «Clifton Chenier» 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Clifton_Chenier. — Назва з екрана.
10. «Grammy Award for Best Zydecoor Cajun Music Album» 2016 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: https://en.wikipedia.org/wiki/Grammy_Award_for_Best_Zydeco_or_Cajun_Music_Album. — Назва з екрана.

References

1. «Akadytysi» 2016 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <https://ru.wikipedia.org/wiki/Akadytysi>. — Nazva z ekrana.
2. Simonenko V. Leksikon jazz / V. Simonenko. — K.: Muz. Ukrayina, 1981. — 112 s.
3. «Around the World music» 2009 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: <http://musicoftheworld.livejournal.com/698.html>. — Nazva z ekrana.
4. Mirek A. M. Izistorii akkordeona i bayana / A. Mirek. — M.: Muzyka, 1967. — 196 s.
5. «Allons à Lafayette» 2016 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: https://en.wikipedia.org/wiki/Allons_à_Lafayette. — Nazva z ekrana.
6. «Leo Soileau» 2017 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: https://en.wikipedia.org/wiki/Leo_Soileau. — Nazva z ekrana.
7. «History of Cajun music» 2016 [Elektronnyy resurs]. — Rezhymdostupu: https://en.wikipedia.org/wiki/History_of_Cajun_music. — Nazva z ekrana.
8. «Istoriya Blues. ZYDECO.» 2007 [Elektronnyy resurs]. — Rezhymdostupu: <http://vermusic.ru/node/79>. — Nazva z ekrana.

9. «Clifton Chenier» 2017 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: https://en.wikipedia.org/wiki/Clifton_Chenier. — Nazva z ekrana.
10. «Grammy Award for Best Zydeco or Cajun Music Album» 2016 [Elektronnyy resurs]. — Rezhym dostupu: https://en.wikipedia.org/wiki/Grammy_Award_for_Best_Zydeco_or_Cajun_Music_Album. — Nazva z ekrana.

■ UDC 78.036.9(756.3)(091)«17/19»

Pasichynska T. V., lecturer, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv
tatyna.acco@gmail.com
orcid.org/0000-0003-3452-7129

CAJUN AND ZYDECO STYLES IN THE CONTEXT OF AMERICAN MUSIC CULTURE OF 18TH – 20TH CENTURY (HISTORICAL ASPECT)

The aim of this study is to identify the characteristic features of the rise and development of Cajun and Zydeco styles in the American music culture of 18th — 20th centuries.

Research methodology is based on the integration of fundamental scientific methods (historical, cultural, structural and functional) and the special methods and approaches of historical and theoretical music system.

Results. The author identifies the main stages of the rise and development of Cajun and Zydeco music styles. Cajun and Zydeco styles originated in Louisiana (USA) in the late 18th century and crystallized as a result of the interaction of different ethnic and national (American, European, and African) traditions of music making during the 19th and 20th centuries. The specific features of the evolution of each style in the aspects of instrumental composition and performing manner are highlighted. The main musical instruments that accompany the vocal part in these styles were the violin, the diatonic harmonica (Cajun accordion), accordion, triangle, and «washboard».

The performing style changed under the influence of various music styles, including country, swing, Blues, jazz, rock, etc.

The author reveals the influence of the mass media on the popularization of Cajun and Zydeco styles in the American and world music space. Performing concerts and festivals in different regions of the United States, Cajun and Zydeco styles have received recognition from the American public and have gained popularity in many countries of the world.

Novelty. The author raises the issue of the reconstruction of the rise and development of Cajun and Zydeco styles in the American music culture of the 18th — 20th centuries.

The practical significance of the obtained results consists in the possibility of their use in the performing and pedagogical practice, particularly in the course «Ensemble», «History and Theory of Folk Instrumental Music» etc.

Keywords: Cajun style, Zydeco style, harmonica, accordion, performance.

Надійшла до редакції 02.04.2017 р.